

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
ด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน

The Role of Educational Administrators in Supporting Thai Musical Arts
and Culture for Children and Youth

ธราธิป วงษ์แก้ว*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ชลบุรี ประเทศไทย

Tarathip Wongkeaw*

The Chonburi Primary Educational Service Area Office 2, Office of the Basic Education Commission,
Ministry of Education, Chonburi, Thailand
drtarathip2523@gmail.com

Received: March 24, 2025 / Revised: June 5, 2025 / Accepted: July 18, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งดนตรีไทยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชาติ การส่งเสริมดนตรีไทยในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางดนตรี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ขอบเขตของการศึกษามุ่งเน้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางดนตรีไทยให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้การอนุรักษ์และสืบสานดนตรีไทยดำเนินไปอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

บทความวิชาการนี้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา การอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงแนวคิดด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในสถานศึกษา โดยดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย

* Corresponding author, email: drtarathip2523@gmail.com

และบทความที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและเชิงเนื้อหา กระบวนการศึกษามุ่งเน้นการคัดเลือกข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทความ จากนั้นจึงจัดหมวดหมู่สาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด บทบาท หน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหาร สถานศึกษาในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ยังมีการเชื่อมโยงข้อมูลกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ สะท้อนภาพรวมของการบริหารจัดการดนตรีไทยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยให้เกิดประสิทธิผล สูงสุดอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้าน ดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนด นโยบาย วางแผนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดนตรีไทย การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย บุคลากรดนตรีไทยเข้ากับ หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในกลุ่มสาระดนตรีและศิลปะ หรือเป็นวิชาเลือกเสรี และส่งเสริมให้โรงเรียนมีโครงการ อนุรักษ์และสืบสานดนตรีไทย 2) การจัดสรรทรัพยากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ดนตรีไทย และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียน การจัดหาเครื่องดนตรีไทย หรือการจัดจ้างครูผู้มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ช่วยส่งเสริมคุณภาพของ การเรียนการสอน 3) การส่งเสริมกิจกรรมดนตรีไทยในโรงเรียน จัดการแข่งขันดนตรีไทย ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับชาติ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีไทย ส่งเสริมการบรรเลงดนตรีไทยใน กิจกรรมสำคัญของโรงเรียน สนับสนุนการบันทึกและเผยแพร่ผลงานดนตรีไทยของนักเรียน ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ยูทูบ หรือเฟสบุ๊ก 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผู้บริหารสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะเป็น สถาบันดนตรีไทย มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย ความร่วมมือนี้ช่วยให้การส่งเสริมดนตรีไทยมีความยั่งยืน และเกิดผลกระทบในวงกว้าง 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมดนตรีไทยในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสามารถสนับสนุน การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่และสอนดนตรีไทย การจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์การสนับสนุน แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย และ 6) การพัฒนาครูและบุคลากรด้านดนตรีไทย ผู้บริหารควร สนับสนุนการพัฒนาทักษะของครูผู้สอนดนตรีไทย การจัดอบรมหรือส่งเสริมการศึกษาต่อในสาขาดนตรีไทย เพื่อให้ครูมีความพร้อมและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยให้คงอยู่และพัฒนาอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการที่มีวิสัยทัศน์ การสนับสนุนเชิง นโยบาย การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ช่วยให้การ

จัดการเรียนรู้ดนตรีไทยเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมดนตรีไทยในสถานศึกษาไม่เพียงเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และสุนทรียภาพ สามารถดำรงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยควบคู่กับการปรับตัวในสังคมร่วมสมัยได้อย่างมั่นคง

คำสำคัญ : ผู้บริหารสถานศึกษา / ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทย / เด็กและเยาวชน

Abstract

This article aims to examine and analyze the roles of school administrators in supporting and promoting Thai musical arts and culture for children and youth. Thai music is regarded as an important cultural heritage that reflects the national identity and cultural uniqueness of the Thai people. Promoting Thai music in educational institutions plays a vital role in fostering cultural values, a sense of national pride, as well as enhancing creativity, musical skills, and desirable characteristics among learners. The scope of this study focuses on the roles of school administrators in policy formulation, educational management, and support for Thai music-related activities in accordance with the context of educational institutions and community needs, in order to ensure that the preservation and transmission of Thai music are carried out systematically and sustainably.

This academic article employs a document-based study approach, drawing on relevant literature and research related to school administration, the preservation and promotion of Thai arts and culture, as well as concepts of Thai music instruction in educational institutions. The study involves the collection, analysis, and synthesis of data from books, academic documents, research reports, and scholarly articles from both domestic and international sources. The data are analyzed using comparative and content analysis methods. The research process emphasizes the selection of credible sources that are consistent with the objectives of the article, followed by the systematic categorization of key concepts concerning the roles, responsibilities, and operational approaches of school administrators in supporting Thai music learning and activities for children and youth. In addition, the findings are contextualized within Thailand's contemporary social, cultural, and educational settings in order to derive

comprehensive conclusions that reflect an integrated overview of Thai music management in educational institutions. The results can serve as practical guidelines for enhancing instructional management and promoting Thai musical arts and culture effectively and sustainably.

The findings indicate that the roles of school administrators in supporting and promoting Thai musical arts and culture for children and youth can be categorized into six key aspects. First, policy support plays a crucial role, as school administrators are responsible for formulating policies and strategic plans to promote the establishment and development of learning resources within schools that focus on the preservation of Thai music. This includes allocating budgets to support Thai music-related projects, integrating Thai music into the school curriculum within music and arts subject areas or as elective courses, and encouraging schools to implement programs aimed at preserving and transmitting Thai music. Second, resource allocation is essential, as administrators should provide adequate budgets, Thai musical instruments, instructional materials, and qualified personnel to support effective Thai music instruction. The procurement of Thai musical instruments and the recruitment of teachers with expertise in Thai music significantly enhance the quality of teaching and learning. Third, the promotion of Thai music activities within schools is vital, including organizing Thai music competitions at the school, provincial, and national levels to foster students' musical skills, encouraging Thai music performances during important school events, and supporting the documentation and dissemination of students' Thai music performances through online media platforms such as YouTube and Facebook. Fourth, building collaborative networks is an important responsibility of school administrators, who can establish partnerships among schools, local communities, and external organizations, including Thai music institutions, universities, and public and private agencies, to organize Thai music-related activities. Such collaboration contributes to the sustainability and broader impact of Thai music promotion. Fifth, the use of technology to promote Thai music in the digital era is increasingly important, as administrators can support the application of digital technologies for teaching and disseminating Thai music through the development of online instructional media and digital platforms related to Thai music. Finally, the development of teachers and personnel in Thai music is a key factor, as administrators should encourage professional development through

training programs or further education in Thai music to ensure that teachers are well prepared and capable of delivering instruction effectively.

In conclusion, the role of school administrators is a key factor in driving the preservation and promotion of Thai musical arts and culture in a sustainable manner. Visionary management, policy support, efficient allocation of resources, and collaboration with various stakeholders contribute to effective Thai music learning management with tangible outcomes. The promotion of Thai music in educational institutions not only serves to preserve the nation's cultural heritage but also plays a significant role in fostering learners' balanced development in academic achievement, moral values, and aesthetic appreciation. This enables learners to sustain Thai cultural values while effectively adapting to contemporary society.

Keywords: Educational Administrators / Thai Musical Arts and Culture / Children and Youth

---

ศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนไทยในอดีต ซึ่งได้รับการสืบทอดและพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ในบรรดาศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ “ดนตรีไทย” นับว่าเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ที่มีความสำคัญ ไม่เพียงแคในด้านความงดงามทางเสียงเพลงและจังหวะที่ไพเราะเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการเชื่อมโยงคนไทยกับรากฐานของชาติ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกระแสวัฒนธรรมจากตะวันตกและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ส่งผลกระทบต่อความสนใจของเด็กและเยาวชนต่อดนตรีไทย ทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมนี้กลายเป็นเรื่องท้าทายอย่างยิ่ง ดนตรีไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของชาติไทยที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและทรงอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์สังคม การอนุรักษ์และส่งเสริมดนตรีไทยในบริบทการศึกษาจึงเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญที่ช่วยสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมและปลูกฝังความรักในเอกลักษณ์ของชาติแก่เยาวชน ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากผลของกระแสดิจิทัลและวัฒนธรรมสากล ดนตรีไทยกลับต้องเผชิญกับความท้าทายในการคงไว้ซึ่งคุณค่าและการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นใหม่ การบูรณาการดนตรีไทยในระบบการศึกษาเป็นกลไกที่ช่วยเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมไทยกับเยาวชน เพื่อให้ดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีวิสัยทัศน์และบทบาทเชิงรุกในการสนับสนุนและส่งเสริมดนตรีไทยผ่านนโยบายและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ดนตรีไทยยังคงเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในสังคมไทย

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมดนตรีไทย ให้แก่เด็กและเยาวชน บทบาทนี้ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การจัดการทรัพยากร ไปจนถึงการพัฒนา กิจกรรมที่ช่วยสร้างความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในดนตรีไทย ในมิติของการบริหารการศึกษา ผู้บริหาร สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงดนตรีไทยกับหลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ดนตรีไทยกลายเป็น ส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทั้งในด้านสุนทรียะและทักษะการเรียนรู้ที่รอบด้าน หนึ่งใน บทบาทสำคัญของผู้บริหารคือการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีไทย การจัดหาเครื่อง ดนตรีไทยที่มีคุณภาพ รวมถึงการจ้างครูผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ การสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การประกวดดนตรีไทย การแสดงดนตรีไทยในงานสำคัญยังช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กและเยาวชนต่อดนตรีไทยมากขึ้น และ ผู้บริหารสามารถสนับสนุนการบูรณาการดนตรีไทยเข้ากับวิชาเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการ เชื่อมโยงดนตรีไทยกับวิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือแม้แต่เทคโนโลยี การใช้สื่อการสอนดิจิทัล เช่น วิดีโอการ สอน หรือแอปพลิเคชันการเรียนรู้ดนตรีไทย จะช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจและเข้าถึงง่ายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัล การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอกก็เป็นอีก บทบาทหนึ่ง que ผู้บริหารสามารถทำได้ การเชิญศิลปินพื้นบ้านหรือผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยมาร่วมกิจกรรมใน โรงเรียน การจัดนิทรรศการ หรือการร่วมมือกับหน่วยงานด้านวัฒนธรรมในการอนุรักษ์ดนตรีไทย เป็นวิธีที่ช่วย เสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งยังช่วยปลูกฝังความรู้สึกรักหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรม ให้กับเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ การสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของดนตรีไทยก็เป็นบทบาทที่ สำคัญ ผู้บริหารสามารถสร้างโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถทางดนตรีไทย ทั้งในเวทีภายใน โรงเรียนและเวทีระดับประเทศ การยกย่องและให้รางวัลนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยยังช่วย สร้างแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจและพัฒนาทักษะทางดนตรีนี้อย่างจริงจัง บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการสนับสนุนและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์และ พัฒนามรดกนี้ให้คงอยู่ต่อไป การจัดการทรัพยากร การสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ และการสนับสนุนความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนล้วนมีส่วนช่วยให้ดนตรีไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารศึกษา ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรี ไทยสำหรับเด็กและเยาวชน และการสนับสนุนและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสำหรับเยาวชน อันเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังอัตลักษณ์ความเป็นไทย และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปอย่าง ยั่งยืน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา (The Role of School Administrators)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพของระบบการศึกษาในทุก ระดับ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร หรือการสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับครูและ นักเรียน บทบาทนี้ครอบคลุมทั้งด้านการวางแผน การจัดการ และการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ในองค์กรการศึกษา ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน บทบาทสำคัญ ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่แค่นโยบาย แต่ยังรวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการ เรียนรู้ การบริหารทีมงาน และการเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างชุมชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงาน ภายนอก เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมและมีคุณภาพ การพัฒนาสมรรถนะในด้านการบริหาร การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารในยุคปัจจุบัน

กนกอร สมปราษฎย์¹ กล่าวว่า ผู้บริหารในศตวรรษหน้าต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ คุณภาพการศึกษาและการจัดการบริหารให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยมีศักยภาพ ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารต้องมีความรับรู้ เข้าใจ และตีความต่อสัญญาณบอกเหตุใด ๆ ที่จะเข้ามาจาก สิ่งแวดล้อม ภายนอกได้อย่างแม่นยำและถูกต้อง มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อสัญญาณ บอกเหตุดังกล่าวด้วย วิธีการต่าง ๆ ได้ดี
2. ผู้บริหารจำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและมีความยืดหยุ่นคล่องตัว
3. ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่ดี โดยต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุมงาน (Controller) หรือผู้คุมกฎ (Gatekeeper) ไปสู่บทบาทใหม่ในฐานะผู้สนับสนุนหรือผู้เอื้ออำนวยด้านสารสนเทศมากขึ้นเป็น ผู้นำการพัฒนาศักยภาพของครูและเป็นผู้ใช้วิธีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้แก่ผู้ร่วมงาน
4. ผู้บริหารต้องปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารจัดการ โดยยึดหลักการให้เกิดความเชื่อมโยง
5. ผู้บริหารต้องสร้างเครือข่ายพันธมิตร (Strategic Networks) กับสถานศึกษาอื่น ๆ ตลอดจน หน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ของความร่วมมือการใช้ทรัพยากรร่วมและ การเพิ่มความ แข็งแกร่งทางวิชาการการสร้างผลผลิตที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้รวมทั้งช่วย เพิ่มประสิทธิภาพในการ บริหารจัดการโรงเรียนมากขึ้น
6. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน คือ ผู้ปกครองหรือชุมชนที่เข้ามามี บทบาทต่อการดำเนินงานและการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

¹ Kanokorn Somprad, "Learning Leadership of School Principals: A Grounded Theory Study," *Social Sciences Research and Academic Journal* 12, 34 (2017): 63, <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/69250/74274>. (in Thai)

7. ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้นำที่สำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Society) โดยต้องใช้เทคโนโลยีด้านสารสนเทศซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว ตลอดจนใช้เพื่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนที่ไม่ได้คงความคาดหวังของสังคม

8. ผู้บริหารต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยยิ่งกว่า การเรียนรู้แบบไร้พรมแดนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งอาจเป็นบ้าน ที่ทำงาน ศูนย์การค้า รวมทั้งที่โรงเรียนเองก็ได้

9. ผู้บริหารต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนและชุมชน ทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือกันจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน มีระบบที่สอนอยู่ในโรงเรียนนั้นจะห่างไกลจากความเป็นจริง ซึ่งสิ่งนี้เป็นอีกวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในโลก สมัยใหม่ได้อย่างชาญฉลาดและมีความสุข

10. ผู้บริหารจะต้องมีระบบการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ (Professionalism) มากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ครูมีความเป็นนักจัดการเรียนรู้ (Learning Managers) ฝีมือดี ที่มีเจตคติแห่ง ความเป็นครูสูง มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติวิชาชีพที่ทันสมัยอยู่ในระดับสูง

11. ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูในทุกเรื่องและทุกบริบท จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือทำงานเป็นทีมเสมือนคณะแพทย์ที่ทำการผ่าตัดคนไข้เหตุนี้เองครูจึงต้องได้รับการพัฒนาด้านการทำงานแบบทีม รวมทั้งพัฒนาความฉลาดรู้ทางอารมณ์ (EQ) อีกด้วย

12. ผู้บริหารจะต้องสร้างและมีวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ (Collaborative) มากกว่าการเน้นเรื่องการแข่งขัน (Competitive) ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทุกด้านของนักเรียน ครู และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ตลอดจนชุมชนภายนอก และจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่มีสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในที่ทำงานด้วย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความหลากหลายและมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังต่อไปนี้²

1. การนำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องมีทักษะและความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ตระหนักถึงศักยภาพของสถานศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลง มีแผนปฏิบัติการในการปรับเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม โดยอาจจะทำอย่างรวดเร็วหรือละเอียดอ่อนที่ละน้อยไป การบริหารที่

² Samarnjit Piromruen, and Thaksika Chachawarat, "School Administrator Roles for the Promotion of Learners in order to Achieve the Desirable 21st Century Skills," *Journal of Nursing and Health Research* 18, 1 (2017): 7-8, <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/bcnpj/article/view/83896>. (in Thai)

ผู้บริหารต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงก่อนแล้วจึงกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์แล้วจึงนำไปปฏิบัติตามแผนที่ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือของทุกคนในองค์กร โดยผู้บริหารจะต้องมีการเสริมแรงให้กับความเปลี่ยนแปลง โดยการเร่งให้บุคลากรในองค์กรสามารถนำความเปลี่ยนแปลง หรือการปรับปรุงที่ได้เกิดขึ้นแล้ว และแสดงความตั้งใจที่ชัดเจนต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้ช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลง แล้วจึงทำการประเมินผลต่อไป

2. การสร้างวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้นอยู่กับองค์กรที่มีโครงสร้างการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง คือ องค์กรที่จะเอาชนะปัญหาในการจัดการปัญหานั้น จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมขององค์กร และการสร้างให้เกิดทีมที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ใช่กระบวนการที่ทำได้ในทันที แต่เป็นการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร เป็นกระบวนการที่ใช้เวลาปรับเปลี่ยนคนในองค์กรให้มีความเต็มใจร่วมกัน ทำงานร่วมกันสู่เป้าหมายเดียวกัน

3. การปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะมุ่งทำงานด้วยความเอาใจใส่ในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมุ่งสู่คุณภาพการสอน และให้บรรลุผลสำเร็จตามความคาดหวังของผู้เรียนและผู้ปกครอง

4. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้เรียนการสอนของครูเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ดี นำไปใช้ในข้อเสนอส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เครื่องมือทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งประเมินความพร้อมของโรงเรียนที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้

5. การจัดการความรู้ในองค์กร การบริหารจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาความรู้ สร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา โดยเริ่มจากองค์กรต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถเป็นองค์กรที่บรรลุถึงเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

6. ต้องจัดสภาพแวดล้อมพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ และความรู้สึที่ดีต่อองค์กรจะทำได้ดี การสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่สนับสนุนการสอน และการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 กำหนดให้จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและความน่าสนใจถือว่าหยุดนิ่งไม่ได้ในโรงเรียนและชุมชนที่จะมีผลต่อการเรียนรู้ในโลกกว้างที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบไร้ขีดจำกัดเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิต และทักษะทางอาชีพและเตรียมผู้เรียนสำหรับการทำงานในอนาคต

7. การทำงานอย่างเป็นเครือข่าย องค์กรที่ทำงานอย่างโดดเด่นยิ่งจะเป็นองค์กรที่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานไปโดยอัตโนมัติ สำหรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมกันทำงานเพื่อผลักดันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

8. ทำงานร่วมกับสถานประกอบการเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ความต้องการการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่ไม่มีการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นอย่างชัดเจน ทั้งด้านบทบาทของผู้ปกครองของ

ผู้เรียนที่สถานศึกษาจะต้องสานต่อยอด ขณะเดียวกันก็ต้องมีความต้องการของสถานประกอบการที่จะต้องการผู้เรียนที่เตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเข้าสู่การทำงานการศึกษาต่อ

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพของระบบการศึกษาในทุกระดับ ผู้บริหารไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรเท่านั้น แต่ยังต้องเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การศึกษายังคงมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการบริหารทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพและการทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและการพัฒนาการศึกษาที่ครอบคลุมและยั่งยืน ในขณะเดียวกัน การพัฒนาสมรรถนะในด้านการบริหาร การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถือเป็นองค์ประกอบที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน

(Thai Musical Arts and Culture for Children and Youth)

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากผลของกิจกรรม ซึ่งมนุษย์ได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เหมาะสม ก่อให้เกิดความสงบสุข ความสามัคคีกันในกลุ่มคณะของสังคม และจะทำให้สังคมนั้นมีกฎ ระเบียบ กติกาในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขปลอดภัย ประชาชนในกลุ่มของสังคมต้องยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรมจึงจะถือว่ากลุ่มสังคมนั้นมีวัฒนธรรมที่ดีแต่ถ้าขาดคุณธรรมและศีลธรรมแล้ว วัฒนธรรมในกลุ่มของสังคมนั้นก็จะไม่เกิดขึ้นด้วย การปลูกฝังความรักดนตรี ควรปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย เพราะเด็กหรือเยาวชนมีความสำคัญในการที่จะเป็นผู้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งการรับผิดชอบในการธำรงรักษาความสงบผาสุกในชาติ หากเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้รักดนตรีโดยเฉพาะดนตรีไทยแล้ว ก็ย่อมได้รับการกล่อมเกล่าจิตใจให้สงบ ใฝ่สันติเป็นคนดีของสังคม การที่จะปลูกฝังให้เยาวชนรักดนตรีไทยนั้น ทั้งผู้ให้ และผู้รับต้องมีใจตรงกัน กล่าวคือ มีครูดนตรีผู้ทรงความรู้ความสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ด้วยความเอาใจใส่ ฝ่ายศิษย์ก็ต้องมีความตั้งใจจริงในการรับถ่ายทอดวิชาความรู้ นั้น มีความอดุสาหะวิริยะและรับด้วยใจเช่นกัน จึงจะประสบผลสำเร็จอันงดงาม³

³ Surapol Suwan, "The Heritage of Thai Music in Thai Culture," *Asian Journal of Arts and Culture* 15, 1 (2015): 170, <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/cjwu/article/view/95364>. (in Thai)

ศิลปะวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และความงดงามของสังคมไทย ด้วยเสียงดนตรีที่มีเอกลักษณ์และวิธีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดนตรีไทยมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนานและมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของวงดนตรี จุดมุ่งหมายและโอกาสที่ใช้ในการบรรเลง ดนตรีไทยจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง สำหรับเด็กและเยาวชน ดนตรีไทยไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมทักษะทางศิลปะ แต่ยังปลูกฝังคุณค่า ความมีระเบียบวินัย และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีในอนาคต ศิลปะวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กก็มีความสำคัญในหลายมิติ

1. ความสำคัญและแนวทางส่งเสริมดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน

ดนตรีถือเป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้วยการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี ประกอบจังหวะ เป็นต้น การให้เด็กได้เข้าร่วมการจัดกิจกรรมทางดนตรีจะช่วยในเรื่องของพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายและยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และมัดใหญ่ ด้านอารมณ์ เสียงของดนตรีจะช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวและช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านสังคม ได้ฝึกการสื่อสารและการเข้าสังคมเพราะกิจกรรมดนตรีมักทำเป็นกลุ่ม และ ด้านสติปัญญา กิจกรรมการแต่งเพลงหรือคิดจังหวะใหม่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์⁴

การเสริมสร้างจิตสำนึกในวัฒนธรรมไทยและดนตรีไทย วัฒนธรรมไทยเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในสังคมไทย มีบทบาทในการหล่อหลอมวิถีชีวิต ความเชื่อ และจิตสำนึกของคนในชาติ การเสริมสร้างจิตสำนึกในวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในด้านดนตรีไทย ถือเป็น การปลูกฝังคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า ซึ่งสามารถดำเนินการได้ผ่านแนวทาง ดังนี้

1) การให้ความรู้และส่งเสริมความเข้าใจในดนตรีไทย การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้เครื่องดนตรีไทย เช่น ระนาดเอก ซอด้วง และขลุ่ย รวมถึงการทำความเข้าใจในบทเพลงไทยและความหมายที่แฝงอยู่ และการผลิตสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น วิดีโอสอนดนตรีไทย หรือบทความออนไลน์เกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของดนตรีไทย

2) การบูรณาการวัฒนธรรมไทยในกิจกรรมประจำวัน การจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น งานเทศกาลหรือวันสำคัญ ที่มีการแสดงดนตรีไทยประกอบเพื่อเชื่อมโยงผู้คนให้สัมผัสและซึมซับคุณค่าของดนตรีไทย และการสนับสนุนวงดนตรีไทยในโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

⁴ Pattera Disua, Vitchatalum Laovanich, Chanatip Sorrasitt, and Amarin Morkon, "The Preparation to Enhance Thai Dulcimer Playing Skills of Early Childhood," *Ramkhamhaeng University Journal Humanities Edition* 40, 2 (2021): 123, <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/huru/article/view/256544>. (in Thai)

3) การสร้างโอกาสในการแสดงออก การจัดเวทีสำหรับการประกวดหรือแสดงดนตรีไทยในระดับโรงเรียน ชุมชน และระดับชาติ เพื่อสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้ที่มีความสามารถในด้านนี้ การบันทึกและเผยแพร่การแสดงดนตรีไทยผ่านสื่อดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงง่ายขึ้น

4) การส่งเสริมความร่วมมือในระดับชาติและนานาชาติ การส่งเสริมความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยโดยการนำดนตรีไทยไปร่วมแสดงในเวทีระดับโลก เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมให้กับนานาชาติการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในดนตรีไทยและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัฒนธรรม

5) การพัฒนาบุคลากรด้านดนตรีไทย การพัฒนาครูและผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยให้มีความรู้ทักษะและความสามารถในการถ่ายทอดคุณค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางด้านดนตรีไทย เพื่อปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์เดิมไว้ การเสริมสร้างจิตสำนึกในวัฒนธรรมไทยและดนตรีไทยไม่ได้เพียงช่วยรักษาเอกลักษณ์ประจำชาติ แต่ยังเป็นการส่งเสริมความภาคภูมิใจในรากเหง้าของคนไทย และสร้างความเชื่อมโยงในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน

2. รูปแบบการเรียนการสอนดนตรีไทย

การเรียนการสอนดนตรีไทยมีความสำคัญในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและปลูกฝังความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ รูปแบบการสอนดนตรีไทยสามารถออกแบบได้หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยและยุคสมัย ดังนี้

1) การเรียนการสอนแบบดั้งเดิม การเรียนการสอนแบบมุขปาฐะ การถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ศิษย์ หรือที่เรียกว่าการสอนแบบ “ครู-ศิษย์” หลักสูตรกำหนดโดยผู้สอน ยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญในดนตรีไทย การเรียนแบบนี้มุ่งเน้นการฝึกทักษะผ่านการเลียนแบบครู การฟังและปฏิบัติตาม โดยใช้เครื่องดนตรี เช่น ระนาด จะเข้ และซอ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงและความเข้าใจลึกซึ้งในบทเพลงไทย⁵

2) การเรียนการสอนแบบบูรณาการ รูปแบบนี้เชื่อมโยงดนตรีไทยเข้ากับการเรียนรู้ด้านอื่น เช่น ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวรรณคดี ตัวอย่างเช่น การศึกษาความหมายของบทเพลงไทยเดิมในบริบทประวัติศาสตร์ หรือการเชื่อมโยงดนตรีไทยกับการแสดงนาฏศิลป์ เพื่อเพิ่มมิติทางวัฒนธรรมและสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้กับผู้เรียน⁶

⁵ Narutt Suttachitt, “History of Thai Music Education: Perspectives from Theory of Education,” *Institute of Culture and Arts Journal* 20, 2 (2019): 39, <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/199080>. (in Thai)

⁶ Bunditpattanasilp Institute, *Integration of Thai Music in Educational Curricula* (Bangkok: Bunditpattanasilp Institute Press, 2020). (in Thai)

3) การเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยี ในยุคดิจิทัล การใช้สื่อออนไลน์ช่วยขยายโอกาสการเรียนรู้ดนตรีไทยให้กว้างขวางขึ้น เช่น วิดีโอสอนดนตรีไทยบนแพลตฟอร์ม ยูทูปเน้นการฝึกปฏิบัติด้วยเทคนิคใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีช่วยสร้างความสนใจในกลุ่มเยาวชน และยังช่วยเก็บรักษาองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัล

4) การเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม มีการจัดตั้งชมรมให้นักเรียนได้ฝึกซ้อมดนตรีทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนบรรเลงดนตรีไทยในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานไหว้ครูวันเฉลิมพระชนมพรรษา การประกวดแข่งขันดนตรีไทย ตลอดจน ให้บริการและให้ความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงดนตรี แต่ยังสร้างความสัมพันธ์และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมร่วมกัน

5) การเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์บทเพลงหรือปรับดนตรีไทยให้เข้ากับดนตรีสมัยใหม่ เช่น การผสมผสานระหว่างดนตรีไทยและดนตรีสากล ช่วยสร้างความน่าสนใจและเชื่อมโยงดนตรีไทยกับคนรุ่นใหม่ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง ใช้กระบวนการคิด กระบวนการจัดการ และ ตลอดจนสอนดนตรีไทย ทั้งเชิงอนุรักษ์ เชิงประยุกต์ และเชิงสร้างสรรค์

6) การเรียนการสอนแบบปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากสถานที่จริง เช่น การฝึกดนตรีไทยในชุมชน หรือการร่วมงานแสดงจริงในเวทีระดับชาติและนานาชาติ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของดนตรีไทย และสร้างประสบการณ์ตรงในการแสดง

รูปแบบการเรียนการสอนดนตรีไทยที่หลากหลาย ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความรักในดนตรีไทย การปรับใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับยุคสมัยยังช่วยอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีไทยให้คงอยู่คู่สังคมไทยในอนาคตอย่างยั่งยืน ดนตรีไทยเป็นส่วนสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมไทย การบูรณาการดนตรีไทยในระบบการศึกษาไม่เพียงช่วยอนุรักษ์และสืบสานดนตรีไทย แต่ยังสร้างความตระหนักในคุณค่าและเอกลักษณ์ของชาติให้แก่เยาวชน การบูรณาการนี้สามารถดำเนินการได้ในหลากหลายมิติ

กล่าวโดยสรุป ดนตรีไทยเป็นส่วนสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทยที่และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นใหม่กับมรดกทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรม เช่น การสอนเล่นเครื่องดนตรีไทย การแสดงดนตรี และการแข่งขันดนตรีไทยในโรงเรียน ช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ดนตรีไทยยังช่วยให้เข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ง่ายขึ้น ด้วยการสนับสนุนจากครอบครัว โรงเรียน และภาครัฐ ดนตรีไทยจะยังคงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจและสร้างรากฐานวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งให้แก่เด็กและเยาวชน ดังนั้น การธำรงและส่งเสริมดนตรีไทยให้คงอยู่ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทาง สนับสนุนทรัพยากร และขับเคลื่อนกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

การสนับสนุน ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยของผู้บริหารสถานศึกษา

(School Administrators' Support for the Promotion of Thai Musical Arts and Culture)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยในระบบการศึกษา เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทยและปลูกฝังความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ บทบาทดังกล่าวสามารถดำเนินการในหลากหลายมิติ ดังนี้

1. การสนับสนุนด้านนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดนโยบาย วางแผนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ดนตรีไทย เช่น เนื้อหาดนตรีไทยในหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยในโรงเรียน หรือการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนช่วยสร้างความสำคัญให้กับดนตรีไทยในบริบทของระบบการศึกษา⁷

2. การจัดสรรทรัพยากร การส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีไทยในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ดนตรีไทย หรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้บริหารควรมีบทบาทในการวางแผน จัดทำ และกระจายทรัพยากรเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ เพื่อให้กิจกรรมดนตรีไทยสามารถดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การจัดหาเครื่องดนตรีไทยที่หลากหลายและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน ช่วยให้เด็กสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้จริงและมีประสบการณ์ตรง ขณะเดียวกัน การสนับสนุนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านดนตรีไทย จะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งและตรงตามหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันทางศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย หรือศิลปินท้องถิ่น เพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการและขยายโอกาสทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียนผ่านกิจกรรมพิเศษ เช่น การแสดงดนตรี การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (Experiential Learning) อันเป็นแนวทางที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและจิตสำนึกรักในศิลปวัฒนธรรมไทยได้อย่างยั่งยืน

3. การส่งเสริมกิจกรรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ในวิถีชีวิตของเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทเชิงรุกในการสนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรดนตรีไทยให้มีความหลากหลาย ลุ่มลึก สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานของความเป็นไทย (Thai-based Learning) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านอย่างเป็นระบบ แนวทางหนึ่งที่สามารถดำเนินการได้คือ การบูรณาการดนตรีไทยเข้ากับหลักสูตรใน

⁷ Shittaporn Khamwan, "The Role of Administrators in Promoting Community Engagement in Developing Learners' Quality at Basic Educational Institutions under the Jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Pathum Thani Province" (Master's thesis, Dhurakij Pundit University, 2012), 96-97. (In Thai)

ลักษณะของการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ดนตรีไทยควบคู่กับวิชาหลัก เช่น ภาษาไทย ประวัติศาสตร์ หรือศิลปะ ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การจัดประกวดวงดนตรีไทย การแสดงในพิธีสำคัญของโรงเรียน หรือการจัด อบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ให้แก่ครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารที่มองเห็นความสำคัญของดนตรีไทยจึงควรมีบทบาทในการผลักดันนโยบาย ส่งเสริมทรัพยากร และสนับสนุนครูผู้สอนอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างบรรยากาศของโรงเรียนให้เป็น “พื้นที่วัฒนธรรม” ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างแท้จริง

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผู้บริหารสามารถริเริ่มความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันดนตรีไทย มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือศิลปินท้องถิ่น โดยร่วมกันจัดกิจกรรมทางดนตรี เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดแสดงดนตรีในงานประเพณีท้องถิ่น หรือการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างครู นักเรียน และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ความร่วมมือดังกล่าวไม่เพียงแต่เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังช่วย ขยายผลการอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีไทยไปสู่ระดับชุมชนและสังคมในวงกว้าง อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์เชิงบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมกลายเป็นกระบวนการที่มีชีวิตและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในบริบทของสังคมไทย

5. การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมดนตรีไทยในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสามารถส่งเสริมการสร้างสื่อการเรียนรู้ดนตรีไทยในรูปแบบดิจิทัล เช่น คลิปวิดีโอการฝึกเล่นเครื่องดนตรีไทย บทเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาเชิงโต้ตอบ (Interactive Content) หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับฝึกซ้อมและเรียนรู้ดนตรีไทยด้วยตนเอง นอกจากนี้ อีกแนวทางหนึ่งที่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนสร้างสรรค์ดนตรีไทยในรูปแบบใหม่ เช่น การประยุกต์ใช้ดนตรีไทยกับแนวเพลงร่วมสมัย การผสมผสานดนตรีไทยกับเทคโนโลยีเสียง (Sound Design) หรือการประพันธ์เพลงไทยด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งช่วยปลูกฝังทั้งความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมดั้งเดิม และการเปิดกว้างทางความคิดสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน

6. ผู้บริหารสามารถสนับสนุนการพัฒนาครูด้วยการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานด้านดนตรีไทยในแหล่งเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็ง เช่น สถาบันดนตรีไทย หรือแหล่งวัฒนธรรมชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในสาขาดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะการถ่ายทอดที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนยุคใหม่

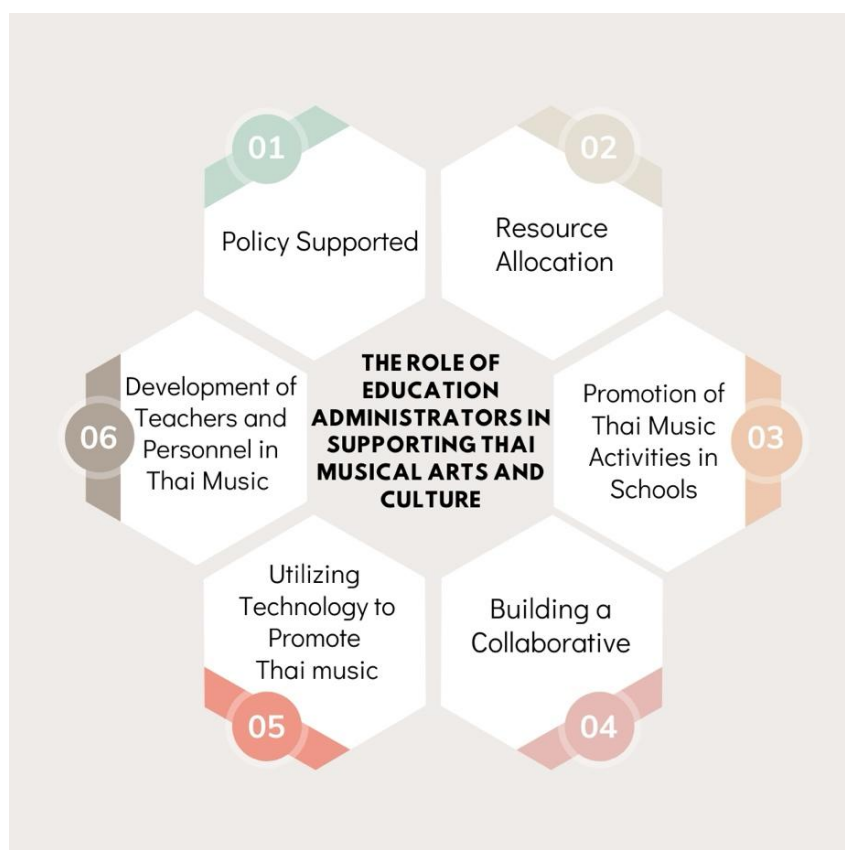
นอกจากนี้ การจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านดนตรีไทยเข้ามาเป็นที่ปรึกษาให้กับครูผู้สอน ยังช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีความลุ่มลึก และตอบสนองต่อความสามารถพิเศษของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เรียนมีศักยภาพโดดเด่นด้านดนตรี ซึ่งจำเป็นต้องมีแนวทางพัฒนาที่แตกต่างจากผู้เรียนทั่วไป

กล่าวโดยสรุป บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนและส่งเสริมดนตรีไทยถือเป็นหัวใจสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทย การกำหนดนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้นักดนตรีไทยยังคงอยู่ในสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

ความรู้จากการศึกษา (Knowledge Gained from the Study)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน มีองค์ประกอบในการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน และ 3) การสนับสนุน ส่งเสริม ศิลปะวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยของผู้บริหารสถานศึกษา โดยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุน และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน สรุปได้ดัง Figure 1

Figure 1 The Role of Educational Administrators in Supporting and Promoting Thai Musical Arts and Culture for Children and Youth

สรุปผล (Conclusion)

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะดนตรีไทยซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชาติ การดำเนินงานของผู้บริหารในด้านนี้ไม่เพียงมีผลต่อการคงอยู่และรักษาวัฒนธรรม และดนตรีไทยในระบบการศึกษา แต่ยังมีส่งผลต่อการพัฒนาเยาวชนในด้านความคิดสร้างสรรค์ จิตสำนึกในความเป็นไทย และทักษะชีวิตอีกด้วย องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา สรุปได้เป็นประเด็นสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1. การกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีแนวทางชัดเจนในการบูรณาการดนตรีไทยเข้ากับแผนการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ไม่ใช่เพียงการจัดกิจกรรมเสริม แต่ควรผลักดันให้ดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและแผนพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หากขาดนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การดำเนินงานในด้านนี้จะไม่สามารถอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยได้อย่างยั่งยืน

2. การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนดนตรีไทยต้องอาศัยทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ ทั้งงบประมาณ เครื่องดนตรี และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารควรจัดสรรและบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านี้อย่างรอบคอบและเป็นระบบ เพื่อสร้างคุณภาพการเรียนการสอนที่ดี และเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าต่อการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ความร่วมมือกับชุมชน ภาคเอกชน และหน่วยงานด้านวัฒนธรรม ความร่วมมือเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มทรัพยากรและองค์ความรู้เท่านั้น แต่ยังช่วยขยายผล กระทบของกิจกรรมดนตรีไทยให้กว้างไกลและยั่งยืน การมีพันธมิตรที่เข้มแข็งทำให้การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเกิดความต่อเนื่อง และมีพลังมากขึ้น

4. การส่งเสริมโอกาสและแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก เช่น การประกวด การแสดง หรือค่ายพัฒนาทักษะทางดนตรี กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะทางดนตรี แต่ยังเสริมสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจในตัวเอง และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและศักยภาพของเยาวชนในยุคสมัยนี้

5. การประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การติดตามและประเมินผลการส่งเสริมดนตรีไทยในสถานศึกษาช่วยให้ผู้บริหารเห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง การรับฟังข้อเสนอแนะจากครู นักเรียน และผู้ปกครองอย่างจริงจัง ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพและความยั่งยืนในระยะยาว

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนดนตรีไทยในสถานศึกษาซึ่งไม่ใช่เพียงการอนุรักษ์วัฒนธรรม หากแต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีรากทางวัฒนธรรม มั่นใจในตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ในสังคมไทยและโลกปัจจุบัน

Bibliography

- Bunditpattanasilp Institute. *Integration of Thai music in educational curricula*. Bangkok: Bunditpattanasilp Institute Press, 2020. (in Thai)
- Disua, Pattera, Vitthatalum Laovanich, Chanatip Sorrasitt, and Amarin Morkon. "The Preparation to Enhance Thai Dulcimer Playing Skills of Early Childhood." *Ramkhamhaeng University Journal Humanities Edition* 40, 2 (2021): 113–132. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/huru/article/view/256544>. (in Thai)
- Khamwan, Shittaporn. "The Role of Administrators in Promoting Community Engagement in Developing Learners' Quality at Basic Educational Institutions under the Jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Pathum Thani Province." Master's thesis, Dhurakij Pundit University, 2012. (in Thai)
- Piromruen, Samarnjit, and Thaksika Chachawarat. "School Administrator Roles for the Promotion of Learners in order to Achieve the Desirable 21st Century Skills." *Journal of Nursing and Health Research* 18, 1 (2017): 3–10. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/bcnpy/article/view/83896>. (in Thai)
- Somprad, Kanokorn. "Learning Leadership of School Principals: A Grounded Theory Study." *Social Sciences Research and Academic Journal* 12, 34 (2017): 51-65. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/69250/74274>. (in Thai)
- Suttachitt, Narutt. "History of Thai Music Education: Perspectives from Theory of Education." *Institute of Culture and Arts Journal* 20, 2 (2019): 35–51. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/199080>. (in Thai)
- Suwan, Surapol. "The Heritage of Thai Music in Thai Culture." *Asian Journal of Arts and Culture* 15, 1 (2015): 169–182. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/cjwu/article/view/95364>. (in Thai)